

Делфина
РАЈИЋ

историчар умерности
музејски саветник

Народни музеј Чачак

УДК: 069(497.11)"2014"(047)

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ НАРОДНОГ МУЗЕЈА У 2014. ГОДИНИ

Народни музеј у Чачку је током 2014. године наставио традицију истрајног рада у својој основној делатности прикупљања, чувања, научне обраде и излагања предмета, покретних културних добара у вези са културном, историјском и уметничком прошлошћу чачанског краја. План рада реализовало је 18 радника, а њиховом делатношћу управљао је директор у сарадњи са Управним одбором. О правно-финансијским пословима бринуле су се заједничке службе за све установе културе у Чачку.

Настављене су праксе припрема и излагања студијских изложби Музеја која омогућава попуњавање збирки, као и организовања гостујућих изложби са најразличитијом тематиком, али и одржавања предавања запослених стручњака Музеја у Чачку у установама и факултетима у Србији.

Посебан сегмент рада представља и садржај сајта Народног музеја у Чачку. Његово редовно ажурирање, атрактиван дизајн, анимације, фотографије и текстови привлаче бројну интернет публику. У току претходне године, на

ажурирању и повременом редизајнирању сајта Музеја тимски су радили Слободан Богојевић, конзерватор, др Милош Тимотијевић, историчар и Марко Спасојевић, графички дизајнер. Уредник сајта је Делфина Рајић, директор Музеја.

Зграда Музеја и опрема

Радни простор и депои Музеја смештени су у половини зграде Старог начелства, а простор за сталну поставку у Конаку господара Јована Обреновића, који су категорисани као непокретна културна добра од великог значаја. У Управној згради је, услед недостатка простора, онемогућено проширење рада свих одељења, а нарочито је скучен простор за смештај предмета.

У протеклој години адаптирана је канцеларија директора Музеја. За потребе Археолошког одељења у септембру је купљен дигитални фото-апарат Canon EOS 1100D са пратећом опремом.

Донација др Цветка Јовановића

Када је у мају 2014. године после обилних киша почео да прокишњава Конак Јована Обреновића у помоћ је притекао др Цетко Јовановић донацијом од 3.000 евра. Захваљујући његовом поклону извршено је препокривање најугроженијих места на крову и обезбеђена стална поставка Народног музеја *Чачански крај у прошлости*.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХЕОЛОГИЈУ

Збирке и археолошки материјал

У фебруару месецу начињен је списак предмета из депоа Археолошког одељења који потичу са територије Ивањице и који је одмах достављен општини Ивањица.

У марту месецу Музеј је добио на поклон 11 предмета (гвоздених стрела) од Александра Вукадиновића из Чачка.

Инвентарисано је 15 предмета камене пластике са Градине у античку археолошку збирку за потребе излагања на изложби.

Археолошко одељење је евидентирало и случајне налазе два добро очуванa римска новчића из III и IV века из Кабларске улице у центру Чачка, а који се налазе у приватном власништву.

Током припрема изложбе о Градини на Јелици велики број предмета са локалитета Градина – Јелица, Лис – Град, Остра – Соколица издат је на ре-

верс са одговарајућом документацијом ради каталожке обраде у Београду.

Теренска истраживања

Археолози Катарина Дмитровић, Вујадин Вујадиновић и фотограф Марко Бојовић су током марта месеца обишли потес Јањевац у Бањици на Јелици по пријави власника имања Љубинка Албића. У питању је локалитет који се налази на једној заравњеној коси која се од Јеличког масива одваја према североистоку. Приликом земљаних радова мањег обима власник парцеле је открио један скелет без ремећења гробних остатака. Констатовано је да је реч о скелетно сахрањеном покојнику положеном правцем исток-запад са главом на западу без прилога, што прилично јасно указује на хришћански начин сахраивања покојника. Власник је изјавио да су овде људске кости и раније проналажене, док се одређена надгробна обележја нису никад уочавала. Према подацима који су прикупљени на терену, највероватније је да се ради о мањој касносредњовековној или још каснијој мањој, можда породичној некрополи.

Археолошка екипа је истом приликом обишла и локалитет Крњине у Мрчајевцима где нису утврђене промене у степену очуваности праисторијских хумки евидентираних претходних година.

У две кампање током јуна и новембра месеца 2014. године Археолошко одељење је спровело ископавања дворишта Гимназије у Чачку. Радови су имали заштитни карактер, будући да се на овом простору планира изградња

нове школске фискултурне сале. Поред трагова објеката из XIX века, најзначајније резултате истраживања чине остаци касноантичке грађевине из друге половине IV века и касносредњовековне некрополе у источном делу дворишта. Античка грађевина је већих димензија, са правцем пружања по дужи осе север-југ. Зидана је каменом и кречним малтером, док је под фино малтерисан. Грађевина није откривена у целости, што потврђују њени зидови за које је утврђено да се настављају на северну и јужну страну. Након рушења грађевине на истом простору настала је хришћанска некропола, по свему судећи из времена касног средњег века. Стручну екипу чинили су мр Катарина Дмитровић, руководилац радова, Вујадин Вујадиновић, археолог, Љубинка Павловић, Дубравка Михаиловић и Катарина Лазаревић, студенти археологије из Чачка. Техничку документацију водила је Јелена Марјановић, апсолвент археологије из Горњег Милановца, а учешће су забележили и Властимир Шљивић, студент и Драган Ђирковић, археолог из Чачка.

У периоду од 6. до 21. октобра 2014, а у оквиру редовног програма Музеја, настављена су истраживања праисторијске некрополе под хумкама у селу Јанчићи на Каблару. Археолошко ископавање хумке VIII на локалитету Дубац у селу Јанчићи на Каблару представља наставак заштитних радова на овој некрополи која је позната стручној јавности већ дужи низ година по резултатима истраживања тумула обављених средином 80-тих година XX века. Предметну хумку одликује сасвим посебан сепулкрални ритуал у односу на

претходно познате. Установљено је да је након нивелисања површине танким слојем мрке земље без налаза формирана већа површина кружног облика од крупнијег камења, пречника око 8 м, највероватније језгро, односно већа платформа, на којој је извршено полагање гробова. Истражене целине сугеришу да су покојници готово искључиво спаљивани и полагани у керамичке урне. Неколицина бронзаних налаза представља део гробног инвентара, док се један гвоздени бријач може тумачити као доста каснији налаз. Честа дислоцираност делова урне и калцинисаних костију по свој прилици је последица растреситости земљано-камене структуре хумке, присуства шумске вегетације, као и ерозивних процеса којима је њен изглед у целости измењен, а површински део калоте је скоро у потпуности испран. Накнадна анализа керамичког материјала даће више података о хронологији налазишта, али се приликом прелиминарне аутопсије могло закључити да већина комада припада средњем бронзаном добу. Стручну екипу сачињавали су руководилац радова, виши кустос-археолог мр Катарина Дмитровић, Вујадин Вујадиновић, археолог-приправник, Слободан Богојевић, конзерватор, Марко Бојовић, фотограф, сви из Народног музеја у Чачку и Љубинка Павловић, студент археологије из Чачка.

Научни и стручни скупови, семинари и стручно усавршавање

Кустос-приправник Вујадин Вујадиновић учествовао је као члан екипе

на археолошким ископавањима римских царских палата у Гамзиграду и Сремској Митровици у септембру и октобру.

Пројекти

У мају месецу у Музеју је одржан састанак *Радне групе Римских терми у оквиру Бугарског процеса II – рехабилитација нашег заједничког наслеђа* са представницима градских власти и туристичких посленика. Римске терме посетио је и немачки амбасадор у Србији Хајнц Вилхелм.

Током маја чачански Музеј су посетили проф. Милош Јевтић са Филозофског факултета у Београду и проф. Валериу Србу из музеја у Браили (Румунија) ради коначног договора и потписивања протокола у вези са организацијом научног скупа у Чачку 2015. године.

Сарадња са другим институцијама

У мају месецу ради каталожке обраде налаза камене пластике са Градине у Музеју је боравио Марко Капларевић докторант из Беча.

У јулу месецу мр Милица Марић Стојановић физико-хемикар из Народног музеја у Београду узела је узорке материјала са оловних археолошких предмета из збирки чачанског Музеја зарад израде докторске тезе.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ

Збирке

Током 2014. године преузети су предмети генерала Марка Негованићића (период СФРЈ). У оквиру хабилитационог рада историчар-приправник Милан Лишанчић средио је и описао преко 500 предмета из збирке Омладинских радних акција из периода СФРЈ. У више наврата сређивани су канцеларија и депои.

Колеге из Етнографског музеја у Београду, као и колеге из Народног музеја у Ужицу, позајмили су соколску униформу за потребе изложби коју су организовали,

Истраживачки рад

За потребе писања рада објављеног у 43. броју Зборника радова Народног музеја (Милош Тимотијевић, „Иако телесно ви нисте живи, ви зрачите на нас као жива бића: изградња спомен-костурнице и обликовање Централног трга у Чачку 1945-1955”, *Зборник радова Народног музеја* XLIII, Чачак, 2013, 127-169), обављено је обимно истраживање у више архивских фондова у Међуопштинском историјском архиву у Чачку. Током марта и априла 2014. године прегледани су и снимљени документи релевантни за истраживачку тему и прегледани сви бројеви „Слободног гласа” 1945-1950. и „Чачанског гласа” 1951-1983. (преко 30.000 новинских страна).

Током 2014. године у више наврата омогућавано је многим колегама да ко-

ристе информације и податке из збирки и фондова Народного музеја у Чачку, а од 11. до 13. јуна утошћена је колегиница Малинка Стаматова, етнолог из Регионалног историјског музеја у Благоевграду из Републике Бугарске.

Историчар др Милош Тимотијевић је заједно са етнологом др Ивицом Тодоровићем са Етнографског института САНУ у Београду 4. јула извршио испитивање 23 волонтера у оквиру пројекта везаног за порекло становништва Србије и наших представа о пореклу, уз истовремено узимање узорака за испитивање хаплогрупа. Испитивање је наставак пројекта из 2013. године. Први резултати и њихова анализа према плану требало би да се обелодане 2015. године.

Активности Историјског одељења

За изложбу *Градина на Јелици* направљен је избор из архивске грађе и издвојени су налази новца из нумизматичке збирке. У склопу ових активности Радивоје Бојовић је припремио прилог *Белешка Томе Живановића о римском најџијису са Јелице* за часопис *Изворник*.

У оквиру припрема за обележавање двестогодишњице Другог српског устанка Радивоје Бојовић је радио на пословима реституције културних добара српског порекла из иностранства која су остала као немачки ратни плен у Пољској. Питање враћања два топа са српским грбом из Поморског музеја у Гдињи актуелизовано је током 2014. године обраћањем надлежним минис-

тарствима Владе Републике Србије. Постоје сви разлози да се појаве и у свечаном церемонијалу поводом двестогодишњице Другог српског устанка на Љубићу, јер су два топа под командом Танаска Рајића у бици 1815. године чинила артиљерију српске војске, те тако постали национална легенда. Идејна решења за споменик Танаску Рајићу у Чачку и на брду Љубићу имала су оригиналне артиљеријске цеви као меморијалну компоненту, па се претпоставља да су оруђа из немачког ратног плена доспела у Гдињу из контингента који је имао на располагању вајар Милован Крстић за реализацију споменичке целине.

После Другог српског устанка кнез Милош Обреновић поклањао је велику пажњу артиљеријском наоружању. Након стицања аутономије за војску Србије су у три наврата набављани пољски топови *Лихтеништајн* М 1753. у царској фабрици оружја у Бечу (укупно 16 топовских цеви).

Пољски топови *Лихтеништајн* М 1753 из Гдиње су једина сачувана артиљеријска оруђа са српским грбом, набављени у време прве владавине кнеза Милоша Обреновића у Аустрији (прве две серије из 1834. и 1835. године). За историју Србије у XIX веку ови топови би имали статус културног добра од изузетног значаја.

Министарству културе и информисања достављени су подаци о културним добрима опљачканим у рату и незаконито изнетим са територије Моравичког округа.

Градској библиотеци у Чачку достављени су спискови старе и ретке књиге из збирке проте Вићентија Поповића и синова и предлог за категоризацију једне рукописне књиге.

За Скупштину општине Ивањица историчар Радивоје Бојовић је припремио информацију о културним добрима од значаја за историју њене територије, а која се чувају у збиркама Одељења за историју.

Велики број спољних сарадника обраћао се Одељењу за историју за коришћење грађе из Збирке фотографија и Збирке архивске грађе. За Завод за заштиту споменика културе у Краљеву направљен је избор грађе о надгробном споменику војводе Степе Степановића у Чачку. Месној заједници *Стари траг* направљен је избор фотографија старог Чачка за друштвене просторије. За изложбу Међуопштинског историјског архива издвојене су фотографије *Споменика райницима 1912-1918. на Чачанском гробљу*. Фотографије са тематиком железница издвојене су за сараднике Народног музеја у Краљеву.

У договору са *Макетарским клубом Чачак* припремљена је изложба о стогодишњици војног ваздухопловства у Србији под називом *Авијација у Чачку (1912-1999). Повесћ исцричана кроз макете*. Изложба је постављена 15. априла 2014. године и за њене потребе написане су легенде и уводни текст за пресавитак.

Публикације

Историчар др Милош Тимотијевић је у 2014. заједно са Сашом Савовићем, фотографом Музеја рудничко-таковског краја, објавио фото-монографију под називом *Равна гора* у издању Службеног гласника из Београда. Монографија сликом и речју говори о природним, културним, историјским и споменичким вредностима предеоне целине коју данас називамо Равна гора. Пројекат је замишљен и реализован у оквиру обележавања јубилеја везаних за Други срски устанак, почетак Првог светског рата и обележавања завршетка Другог светског рата.

Рад у редакцији *Зборника радова Народног музеја у Чачку*

Почетком 2014. почели су да пристижу радови за 43. број *Зборника радова Народног музеја*. Историчар др Милош Тимотијевић је у оквиру својих задужења примио све радове у папирном и електронском облику, као и прилоге у форми цртежа и фотографија. Стигло је укупно 18 радова, један је због техничких и садржајних пропуста враћен, два су због обима остављена да се објаве 2015, а у 43. броју *Зборника радова Народног музеја* објављено је 15 радова. Историчар др Милош Тимотијевић прочитао је као члан редакције све радове, а осам радова је потписао и као рецензент.

Изложбе у припреми

За 2015. годину планирана је изложба посвећена седамдесетогодишњици победе над фашизмом. За потребе

изложбе извршена су нова архивска истраживања у Међуопштинском историјском архиву у Чачку, написан је уводни текст каталога, осмишљене тематске целине и основна идеја изложбе.

Поводом обележавања седамдесетогодишњице победе над фашизмом написан је текст за часопис *Наша историјска* Народног музеја у Краљеву (Милош Тимотијевић, *70 година од победе над фашизмом у Србији (1945-2015)* који ће бити објављен у 2015. години.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ

Поред организационих послова везаних за рад установе, Делфина Рајић, директор Народног музеја у Чачку, активно је учествовала у свим пројектима и манифестацијама Музеја. Организовала је и приредила редовну годишњу изложбу *31. децембарски салон*, све изложбе које су биле део редовне активности током 2014. године, као и низ књижевних вечери и предавања, а учествовала је и у телевизијским емисијама.

За време поплава у априлу и мају месецу 2014. године Делфина Рајић била је у тиму који је пратио стање и степен угрожености највреднијих непокретних културних добара у граду и околини. Учествовала је и у организационом одбору обележавања 200 година од подизања Хаџи Проданове буне, као и снимању филма у те сврхе.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕТНОЛОГИЈУ

Збирке

У оквиру редовних музејских активности инвентарисано је 48 предмета. Снимљени видео и аудио материјал у току теренских активности чува се у Етнолошком одељењу.

У дигиталној техници снимљено је око 400 фотографија, углавном из области нематеријалне баштине, као и објеката и детаља везаних за народно градитељство и предмете материјалне културе. Највећи део фотографија настао је у току теренских активности кустоса. У фото-лабораторији је у црно-белој техници снимљено око 100 фотографија за потребе фото-документације Етнолошког одељења и око 250 у дигиталној техници.

У току 2014. године вршене су редовне активности око одржавања и сређивања депоа. Предмети који су били привремено смештени у сеоској кући у дворишту Музеја пренети су и смештени у просторије депоа, али и даље постоји проблем недостатка нових ормана и полица. Део предмета је још увек смештен у привремено и примитивно направљеној бараци у дворишту Музеја, а предмети из подзбирке Пољопривреда су смештени у гаражи. У току следеће године неопходно је пронаћи нови простор за потребе етнолошког депоа.

У оквиру редовних музејских активности сређиван је депо, разврстава-

ни су предмети и рађена је реинвентаризација.

Нове аквизиције

У 2014. години Етнолошко одељење је набавило 40 нових предмета у вези са збиркама покућства, посуђа, заната и играчака. До експоната се долазило поклонима и личним контакти-ма са суграђанима. У току 2013. године успостављен је контакт са Даницом Калинић из Београда, наследницом куће Михаила Протића, свештеника у Негришорима. У кући у којој нико не живи налази се велики број предмета изузетне вредности потребних за збирке покућства. Са госпођом Калинић договорен је откуп већег броја предмета по изузетно повољним ценама, а три предмета су већ откупљена. Са господином Момчилом Гојгићем успостављен је контакт и започети су разговори о преузимању његове изузетно вредне збирке керамике која се састоји од хиљаду комада прикупљених на територији читаве бивше Југославије. Збирка је изузетно вредна, а колекционар би био спреман да је у целости у виду легата поклони Народном музеју у Чачку, уколико би могао да се обезбеди простор за њено излагање у виду сталне поставке.

Теренска активност

У протеклој години вршена су појединачна теренска истраживања према потребама тема о којима је писано и за припрему изложби планираних за наредни период.

У оквиру рада на пројекту *Култура исхране* финансираног средствима Министарства културе кустоси су одлазили на терен појединачно према задатим темама (терен чачанског, милановачког, ивањичког и сјеничког краја).

У оквиру истраживачке активности у вези са уписом нових елемената нематеријалног културног наслеђа кустос Снежана Шапоњић-Ашанин је у августу, септембру, октобру и децембру радила на истраживању терена Драгачева, Краљева, Трстеника, Ваљева, Горњег Милановца, Рашке, Ушћа, Новог Пазара и Сјенице. Из те активности проистекли су нови предлози за упис на националну листу НКН.

У самом граду је успостављена сарадња са више чачанских породица од којих су добијени значајни подаци за текуће пројекте, као и за редовну активност на прикупљању нових предмета за збирке покућства, посуђа и заната.

Изложбена делатност

Стална поставка

Музеј дејиньсџива. У току 2014. године није било новца за неопходне радове у самом изложбеном простору (поправка струје, грејање, преостали део за витрине и дворишни простор).

Научни и стручни скупови и стручно усавршавање

ТКК – Пројрам: култура 2007-2013. Земља у фокусу – Аустралија: културна политика Аустралије и међународна културна сарадња.

Светлост од светлости - хришћански сакрални предмети у музејским и другим збиркама Србије.

Сајам српских брендова. Сарадња са модном креаторком Светланом Хорват из Новог Сада и Бранком Пјевић из Сарајева. Изложба и стручни скуп одржани су у хотелу *Београд*.

Култура као идентитет. На Правном факултету у Београду организован је међународни семинар на коме су предавачи били стручњаци Одељења за сарадњу и културну делатност Амбасаде Француске и представници Новог Јужног Велса са Института за истраживање Азије и Пацифика.

Улога традиционалних заната у туристичком развоју – могућности и ирејње. Главне теме на овом семинару биле су *Занатлија као основни ресурс и Сувенир као материјализовано сећање*.

Балканско-аравска илајформа за сарадњу. Семинар је организован у Београду уз подршку француског Министарства културе.

Етнологи су присуствовали семинару Националног комитета ИСОМ-а, *Музеји у доба савремене комуникације* (18. октобар 2014. године у Ваљеву).

Семинар *Управљање пројектима у оквиру програма млади у акцији ЕУ*, организован у Београду, разрадио је фазе пројектног циклуса и комуникације са партнерима и европском комисијом. У семинару је активно учествовала Снежана Шапоњић-Ашанин.

Окрули смо Ујознај, њамии, сачувај. Снежана Шапоњић-Ашанин је овом приликом одржала предавање на тему *Евидентирање културног наслеђа*. Скуп је организовао Бизнис иновациони центар из Крагујевца. Поред етнолога учешће су узели и остали радници у култури, али и привредници и предузетници.

Етнолошки филм

Промоција филма *Грађанска слава у Краљеву*. У народном музеју у Краљеву одржана је промоција новог етнолошког филма, после којег је Снежана Шапоњић-Ашанин одржала предавање на тему грађанске славе.

Промоција филма *Грађанска слава у Београду*. У Етнографском музеју у Београду одржана је промоција филма *Грађанска слава*. О филму је говорила др Весна Марјановић, етнолог и музејски саветник.

Свете Тројице. У селу Липница направљен је видео-запис у вези са селском славом. Материјал ће бити искоришћен за монтажу истоименог филма.

Петровдан на Пешићу. Прикупљен је богат видео-материјал у вези са обележавањем Петровдана. Забележен је обичај који се још увек сачувао у овом крају, а односи се на паљење обредних ватри уочи овог празника.

Митровдан. Направљен је видео-запис у вези са Митровданом који ће у наредном периоду бити монтиран у посебан етнолошки филм.

Нематеријално културно наслеђе

Снежана Шапоњић-Ашанин је, као регионални координатор за нематеријално културно наслеђе, припремила три нова предлога за упис на националну листу нематеријалног културног наслеђа: 1. *Ракија иљковица*; 2. *Производња кајмака*; 3. *Драгачевски сабор тирубача*.

Предлог *Крсна слава*, који је у претходној години уписан на националну листу НКН, стављен је у новембру 2014. на УНЕСКО-ву репрезентативну листу НКН.

Настављена је активност на обради нових елемената НКН: *Смедеревска јесен*, *Производња јуномасној сјеничкој и златарској сира*, *Ситуденички мермер* и *Петровске миле*.

Манифестације

Бојојављење. Као и претходних година, манифестација *Пливање за заљени крст* реализована је у сарадњи са Спортским центром *Младост* и Домом културе.

Драгачевски сабор тирубача. Од ове године традиционална *Драгачевска свадба* изведена је у организацији и режији Снежане Шапоњић-Ашанин. Представа свадбе уз све обичаје и обредне радње садржала је две сценске целине. Како домаћа, тако и страна публика, имала је прилику да се упозна са обредним радњама у вези са свадбеним церемонијалом. Манифестацију је пратио велики број посетилаца Драгачевског сабора тирубача.

Сабор фрулаша у Прислоници. Активност етнолога Снежане Шапоњић-Ашанин на овој манифестацији се углавном огледала у раду стручног жирија у вези са традиционалном кухињом и изворном домаћом радиношћу.

Фестивал маски. Традиционално, етнолог Снежана Шапоњић-Ашанин била је члан стручног жирија у избору најоригиналније маске коју организује КУД *Абрашевић* на Белу покладну недељу. Такмичари су били са простора неколико округа (Моравички, Златиборски...).

Фијакеријада. По први пут је у 2014. години успостављена сарадња са Коњичким клубом *Миленко Нихшић*, а етнолог Ивана Ђирјаковић је учествовала у реализацији ове манифестације. Осмишљен је програм, израђене су позивнице, флајери и плакати, као и изложба фотографија и докумената у вези са стогодишњицом постојања овог спорта у Чачку.

Илиндански дани у Каменици. Пружена је стручна помоћ око организације *Илинданских дана* у Каменици. Представљени су народна традиција, стари занати и домаћа радиност.

Пројекти

Култура исхране. Пројекат у коме су укључене и колеге из других музеја допринео је организованом истраживачком подухвату на тему идентификовања и евидентирања елемената нематеријалног културног наслеђе источне, западне и централне Србије на тему

културе исхране. Средства за реализацију овог подухвата определило је Министарство културе.

Покренимо ниџи. У току летњих месеци организована је школа плетења и ткања. Полазници су углавном били ђаци Гимназије. Школу је успешно завршило 20 полазника. Додељене су дипломе и организована је изложба, а набављен је и један професионални разбој *Рош*. Овај пројекат је финансирало Министарство културе.

Крсна слава, јуче, данас, суџра. Пројекат је реализован у сарадњи са Центром за културу из Гуче. Обављена су теренска истраживања и направљен је видео-запис у селу Горачићи. Тема је била прослављање Ђурђевдана.

Рад у стручним друштвима

Етнологска секција. У току године Етнологска секција је организовала два електронска састанка у чијем раду су наши етнологи узели активно учешће.

Етнологско-антрополошко друштво Србије. Снежана Шапоњић-Ашанин је као председник Управног одбора Етнологско-антрополошког друштва Србије активно радила.

Сарадња са другим установама

Центар за културу и сјорџи Лучани. У оквиру *Драјачевској сабора џирубача* настављена је досадашња сарадња са овом установом. Снежана Шапоњић-Ашанин била је ангажована у раду стручног жирија за избор најбоље

изговорене здравице и најлепше и најоригиналније народне ношње.

Гимназија Чачак. Поред курса ткања и плетења Етнологско одељење је пред Васкрс организовало *Школу украшавања васкршњих јаја џирадиционалним методима*. Полазници овог курса су били ђаци Гимназије.

Удружење џословних жена Надежда Петровић. Организована је посета амбасадорки и супруга амбасадора манастиру Успење у Овчарско-кабларској клисури. Тим поводом гости су упознати са културним наслеђем нашег краја.

У оквиру истраживања нематеријалног културног наслеђа успостављена је сарадња са Винаријом *Александровић* и *Краљевом винаријом* у Тополи.

Културни центар Пожега. Етнолог Ивана Ђирјаковић учествовала је као консултант у пројекту *Ошети од заборава* (прикупљање културног наслеђа појешког краја) и отворила истоимену изложбу.

Удружење Босиљак. У оквиру Летњих дана културе у Чачку остварена је сарадња са овим удружењем и организована радионица „Сачувај, спаси и свој дом украси“ у дворишту Музеја на којој су учествовали старији суграђани који су имали прилику да науче основе украшавања предмета техником декупаж.

Удружење Сџари Чачани. Етнолог Ивана Ђирјаковић је на годишњој манифестацији овог удружења одржала предавање *Српски аџиал* о исхрани Срба у прошлости.

ОШ Филиј Филијовић. У сарадњи са овом школом демонстриране су традиционалне дечје игре. Тим поводом Снежана Шапоњић-Ашанин је говорила на промоцији књиге *Традиционалне дечје игре* аутора Дивне Тодоровић.

Предшколска установа Моје децињство. У оквиру пројекта *Вршићи без ираница* Етнолошко одељење Народног музеја Чачак организовало је две етнолошке радионице у просторијама Музеја на тему *Дрво у нашој народној традицији* и помогло у изради изложбе поводом годишњице рада ове установе.

Предшколска установа Радосић. У склопу обележавања осамдесетшестогодишњице оснивања ове установе остварена је сарадња која се огледала у организовању дечјих представа у Музеју на тему народне традиције и учествовања деце у бројним обредним радњама животног и годишњег циклуса.

Турстичка организација Сјеница. У склопу теренских активности успостављена је одлична сарадња са овом установом. Организоване су и поједине заједничке теренске активности у вези са нематеријалним културним наслеђем, као и теренске активности у вези са Сабором народног стваралаштва овог краја.

КУД Њејош из Франкфурта. Овом друштву етнолошко одељење је пружио стручну помоћ у вези са играма и ношњом Драгачева. Захваљујући овој помоћи игре и ношња Драгачева биће представљене на бројним светским фестивалима и смотрима народног стваралаштва.

Амбасада Републике Индонезије. Настављена је сарадња на културном плану са овом амбасадом. Етнолози су учествовали у представљању културне сарадње између ова два народа.

Радио Београд, РТС и остала медијска информисања. Сарадња се огледала у гостовању и директном укључивању етнологу у бројне емисије на разне теме (имена, култ дрвета, изворно стваралаштво чачанског краја, традиција, музика...).

БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА

Стручна библиотека Музеја располаже са преко 10.000 књига и каталога смештених по формату, тзв. *numerus cogensu* и исто толико часописа у 560 наслова. Часописи се инвентаришу и евидентирају у картотеку периодике, а књиге се обрађују по библиотечком стандарду у електронској бази НИ-БИС, где је до сада унето до 3260 наслова књига и каталога, а у 2014. години 520. Поред наведених послова, књижничар на радном месту у библиотеци Музеја стара се о набавци, размени, позајмици из других библиотека, физичком смештају књига, пружањем услуга запосленима и трећим лицима, као и евиденцији продаје и поклона.

У 2014. години основни вид набавке књига био је разменом (169). Од наслова добијених поклоном, највећи број је уступила Народна библиотека Србије, као и до сада (50), док је најмање купљено (17). Установа је претплаћена на 6 наслова периодике, а остало се добија искључиво разменом. Евидентирано је 84 наслова у 117 годишта.

Укупан прилив наслова књига, каталога и периодике у 2014. години износи 320.

У оквиру размене публикација послати су у установе у Србији и иностранству *Зборник радова бр. 42, Споменица Народној музеја, а Градина на Јелици* само у земљи. Укупно је на адресе у Србији послато 235 публикација, а у иностранство 78.

Услуге корисницима бројчано се изражавају са 691 публикацијом у 2014. години.

Редовно је попуњаван фонд актуелних часописа (тј. наслови који се редовно добијају), али се и даље води брига о попуњавању годишта која недостају. Јер, није редак случај да у библиотеку стигну наслови часописа који су значајни и потребни, али је после тешко остварити континуитет. У ову сврху се користе тзв. ванредне размене, потраживањем од установа које иначе немају размену са Музејом или поклони, а у ретким приликама откуп.

Трошкови у 2014. години односе се на неопходно корицење, 18 м материјала за полице за књиге (које је израдио домар Музеја) и куповину књига по сајамском попусту. Издања Музеја поклањана су установама, удружењима и појединцима, по устаљеном начину, а извештан број публикација је и продат.

ЛАБОРАТОРИЈА ЗА КОНЗЕРВАЦИЈУ И РЕСТАУРАЦИЈУ

Подаци о извршеним конзерваторско-рестаураторским радовима и интервенцијама:

- археолошке збирке:

- локалитет *Градина на Јелици*: (19 предмета - камена пластика, 22 предмета - метал, 1 предмет – стакло, 6 предмета – кост и рог);
- локалитет *Лишка Бава*: 3 метална предмета;
- локалитет *Рудник (Ситационар – Дрење)*: 15 металних предмета, гвоздена клешта; у току је конзервација и анализа металног ламеларног оклопа (локалитет *Градина на Јелици*), 62 метална предмета (локалитет *Дворишће Гимназије у Чачку*) и 4 метална предмета (локалитет *Дубац – Јанчићи*);

- **етнолошке збирке**: у току је конзервација 11 металних предмета из збирке покућства;

- **установе, трећа лица**: три металне награде Меморијала *Надежде Петровић* (Уметничка галерија *Надежда Петровић* у Чачку).

Превентивна конзервација и археолошка ископавања

Извршени су редовни мониторинг и обрада података амбијенталних услова у *Ситалној њосџавци* Музеја, као и редован преглед и заштита текстилних предмета (униформе, одевни предме-

ти) из историјских збирки природним средством (лаванда).

Конзерватори су учествовали у техничкој реализацији тематских изложби у организацији Народног музеја у Чачку, као и изложби других музеја, установа и удружења.

Слободан Богојевић је у периоду од 1. до 3. септембра 2014. године у просторијама *Уметничке галерије Надежда Петровић* у Чачку обавио анализу стања 23 скулптуре из збирке *Југо-словенска уметност групе ђоловине XX века*.

У периоду од 6. до 21. октобра 2014. године конзерватори су учествовали у археолошким истраживањима хумке VIII на локалитету Дубац у Јанчићима.

Учествовање на предавањима, радионицама и стручна сарадња

Конзерватори су 4. и 5. септембра 2014. године учествовали у радионици *Паковање и транспорт музејских предмета* (организација: *Централни институт за конзервацију у Београду – ЦИК* и Народни музеј у Краљеву) одржаној у Народном музеју Краљево.

Слободан Богојевић је 2. и 3. октобра 2014. године учествовао на стручном скупу *Микробиолошке деградације објеката културне баштине* (организација: ЦИК у сарадњи са Националном и свеучилишном књижицом у Загребу) одржаном у Централном институту за конзервацију у Београду.

Слободан Богојевић је 3. новембра 2014. године учествовао на првом националном научном скупу - *ЛАН-ТЕРНА 2014* (организација: Институт за нуклеарне науке Винча из Београда и Галерија Матице српске) одржаном у Галерији Матице српске у Новом Саду. Скуп је био посвећен примени нуклеарних и других аналитичких техника у изучавању и третману културног наслеђа.

Слободан Богојевић је 15. и 16. децембра 2014. године учествовао на стручном скупу *Савремени ирисини у конзервацији наслеђа: свој уметности, науке и технологије* (организација: Централни институт за конзервацију у Београду).

Остварена је сарадња са конзерваторским одељењима и лабораторијама у Србији, као и са Централним институтом за конзервацију у Београду, а настављена је сарадња са Технолошко-металуршким факултетом у Београду у погледу анализе и примене науке у конзервацији културних добара. На овом пољу сарадња је започета и са Институтом за нуклеарне науке Винча, као и са Рударско-геолошким факултетом у Београду.

Анализа предмета

У лабораторији Музеја су 15. јула 2014. године узети узорци материјала са оловних археолошких предмета из збирки самог Музеја. Седамнаест узорака је, у договору са археологом Вујадином Вујадиновићем и конзерватором Слободаном Богојевићем, припремила Милица Марић-Стојановић,

физико-хемишар из Народног музеја у Београду за потребе свог научно-истраживачког рада.

Предавања

Настављен је циклус *Конзервативорских предавања* која су одржана у Галерији Народног музеја у Чачку 14. новембра 2014. године, а у организацији матичног Музеја и Музеја савремене уметности из Београда (МСУ). Програм предавања обухватао је следеће теме: *Конзервативорско-реставрацијски предмети на одабраним културним добрима из Лејана Милице Зорић и Родољуба Чолаковића* (Биљана Шипетић, конзерватор и Ивана Маричић, стручни сарадник Одељења конзервације МСУ), *Примери решавања проблематике слика 80-тих година двадесетог века насталих на југословенском културном подручју* (Маја Вујашанин и Тамара Карајчић, стручни сарадници Одељења конзервације МСУ) и *Анализа материјала (керамика, стакло, метал) у археологији* (Слободан Богојевић, конзерватор Народног музеја у Чачку).

Стручна пракса из области конзервације и рестаурације

Лабораторија за конзервацију и рестаурацију наставила је са организацијом стручне праксе из области конзервације и рестаурације за ученике III и IV разреда средње Уметничке школе из Чачка (смер - конзерватор културних добара) у сарадњи са професорима Аном Богичевић и Рашом Јованићем. Током фебруара и марта одржани су програми *Конзервација метала* и *Конзервација и рестаурација керамике*. Про-

граме су водили Слободан Богојевић и Дејан Петровић, а укључени су били и Вујадин Вујадиновић, археолог и Марко Бојовић, фотограф. Лабораторију су 28. марта посетили и ученици Уметничке школе из Ужица у организацији професорке Ане Богичевић.

ФОТО-ЛАБОРАТОРИЈА

Фотографско одељење бави се снимањем покретних и непокретних културних добара, изложби и бројних манифестација које реализује Народни музеј у Чачку, а активно учествује и у техничкој реализацији изложби у организацији наше установе, као и приликом извођења теренских радова.

Током 2014. године Фотографско одељење било је ангажовано током ванредног стања чији су узрочник биле поплаве (ангажовање је трајало око два месеца).

Током 2014. године обављена су следећа снимања:

1. За **Археолошко** одељење: 2780 дигиталних и 280 црно-белих снимака;
2. За **Историјско** одељење: 2600 дигиталних и 230 црно-белих снимака;
3. За **Етнолошко** одељење: 780 дигиталних и 360 црно-белих снимака;
4. За **Конзерваторско** одељење: 2980 дигиталних снимака;
5. **Изложбе и манифестације**: 950 дигиталних снимака.

ТЕХНИЧКА СЛУЖБА

У току 2014. године постављено је једанаест изложби у Галерији Музеја и једна у просторијама Градске управе. Посебно је била захтевна реализација изложбе *Градина на Јелици*. За потребе излагања израђени су дрвени постаменти са металном конструкцијом, којом су решени статички проблеми безбедног излагања великих комада камене пластике. Извршени су преправка и прилагођавање постојећих витрина и постамената за излагање археолошког материјала.

Техничка служба се посебно ангажовала на пословима транспорта културних добара и поставке наших изложби које су гостовале у Врбасу, Ивањици, Новој Вароши и Горњем Милановцу. Посебно је била захтевна реализација изложби чије је гостовање било у вези са обележавањем стогодишњице Првог светског рата, јер је упоредо са паноима било потребно транспортовати и сву додатну опрему.

На пословима реализације поставки остварена је сарадња са конзерваторском и фото-службом. За све манифестације у галерији Музеја постављано је озвучење и редовно контролисана исправност разгласног система.

Извршено је редовно сервисирање котлова на гас, унутрашње гасне инсталације, аутоматског противпожарног система у Конаку Јована Обреновића и ручног система дојаве пожара у згради Народног музеја. За потребе Археолошког одељења направљена је полица за књиге.

СТАЛНА ПОСТАВКА НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ЧАЧКУ

Стална поставка у Конаку господара Јована била је отворена целе 2014. године, када ју је видело 4850 посетилаца (2750 деце и 2100 одраслих). Посете ученика основних и средњих школа биле су синхронизоване са обрадом поглавља из националне историје: поводом двестогодишњице подизања хаџи-Проданове буне у селу Трнава код Чачка и победе на Церу и Колубари пре сто година у Првом светском рату.

Приликом боравка у Чачку Музеј су посетили амбасадори Немачке, Француске и Норвешке. Са посебном пажњом су разгледали експонате који говоре о учешћу Србије у Великом рату и културним везама између наших народа. Норвешки амбасадор се са посебним задовољством упознао са заоставштином капетана Ђорђа Роша, почасног конзула Краљевине Норвешке у Београду пре Другог светског рата.

ИЗЛОЖБЕ НАРОДНОГ МУЗЕЈА

У Галерији Народног музеја отворене су седам изложби из сопственог програма, четири позајмљене и седам које су организовали појединци, организације и удружења из Чачка. Посетиоци су посебно били заинтересовани за студијске изложбе Музеја. Највише интересовања изазвале су изложбе *Милунка Савић* и *Градина на Јелици*. Ова друга је инспирисала публику, нарочито грађанство, да комуникацију са Му-

зејом прошири и учврсти новим контактима и даровима.

Пратећи програм чинила су предавања, промоције књига и разговори. Галерију је у току 2014. године посетило 6525 посетилаца.

Чачак у доба социјализма (1944-1989): фотографија као репрезент политичке моћи

Изложба *Чачак у доба социјализма* завршила се 13. јануара 2014. године. Према подацима водичке службе изложбу је посетило 2.760 људи. Најпре 2.000 од 26. септембра до 6. новембра 2013, а затим 760 од 25. новембра 2013. до 12. јануара 2014. године.

XXXI Дечји мајски салон са темом „Маска - лице нашег света”

Редовна годишња изложба *Дечји мајски салон* отворена је 28. маја 2014. године (аутор Делфина Рајић). У овој ликовној смотри окупило се 19 школа са подручја града Чачка и општина Лучани и Горњи Милановац (укупно 842 радова). Од одабраних 616 радова награђено је десет, а најбоља је била *О.Ш. Вук Караџић* у Чачку. Изложбу прати каталог од 36 стране.

Градина на Јелици – 30 година археолошких истраживања

Крајем августа отворена је изложба *Градина на Јелици – 30 година археолошких истраживања* коју је у сарадњи са Филозофским факултетом и проф. др Михаилом Милинковићем припремило Археолошко одељење Народног музеја. Изложено је 250 предмета од

метала, камена, кости и стакла. Земаљском музеју у Сарајеву упућен је допис ради позајмице сребрног реликвијара који потиче са Градине, али је допис остао без одговора. За потребе изложбе израђен је каталог за који је начињено више од 500 дигиталних фотографија предмета. Изложбу је отворила Оршоја Хајнрих-Тамашка, доктор археологије са универзитета у Лајпцигу.

Ослобођење Чачка 3. децембра 1944. године

Поводом седамдесетогодишњице ослобођења чачанског краја у Другом светском рату, а у сарадњи са Међуопштинским историјским архивом, постављена је изложба *Ослобођење Чачка 3. децембра 1944. године*. У згради Градске управе из музејских збирки изложене су фотографије и лични предмети ратних команданата генерал-потпуковника Милојице Пантелића, пуковника Добривоја Поњавића, резервног потпуковника Драгана Ђировића, као и одликовања за ратне заслуге. Избор експоната из збирке Одељења за историју направио је историчар Радивоје Бојовић.

Летњи дани културе

У оквиру Летњих дана културе у Чачку је од 8. до 24. јула 2014. године одржана едукативно-ликовна радионица *Летњо у музеју*. Учесници радионице, која је одржавана сваког уторка и четвртка од 10 до 11 часова у дворишту Музеја, била су деца узраста од 6 до 12 година. Тема овогодишње радионице кроз који је прошло 40 учесника била је *Кућа и свакодневни животи*

у *прошлости*. Учесници су упознати са покућством, посуђем, изгледом куће и животом у прошлости, а имали су прилику да упознају део предмета Етнолошке збирке Народног музеја у Чачку и да на основу виђеног израде цртеже. Део часова био је посвећен украшавању предмета од дрвета декупаж техником у сарадњи са удружењем *Босиљак*.

По завршетку радионице 25. јула 2014. године организована је изложба дечијих радова у Галерији Музеја, као и подела диплома учесницима. Поред тога изложени су и радови радионице удружења *Босиљак - Сачувај, сјаси и свој дом украси*. Изложбу је отворила Делфина Рајић.

Гостовање изложби Музеја из Чачка

Изложбе Одељења за историју са тематиком Првог светског рата имале су значајно место у обележавању стогодишњег јубилеја и биле су део званичног програма који су тим поводом припремили градови Врбас, Горњи Милановац, Нова Варош, Ивањица и Чајетина.

Изложба *Војвода Петар Бојовић – животи и побед* гостовала је у Ивањици (од 7. до 23. јуна), Чајетини (28. јун - 26. август), Новој Вароши (29. август - 8. септембар) и Горњем Милановцу (30. септембар - 26. новембар). Први пут је пред публиком било око 200 предмета који, поред повести српског народа од средине XIX до средине XX века, представљају најлепше и највредније примерке српске фотографије, савремених

повеља и службеног одећа. Аутор изложбе је историчар Радивоје Бојовић.

Изложба *Драгушин Гавриловић – мајор са чином њуковника* гостовала је у Врбасу (29. април - 18. септембар 2014. године) и Ивањици. Биографски концептирана поставка настала је на основу једне од најбољих музејских колекција посвећених херојској одбрани Београда 1915. године. Аутор изложбе је историчар Радивоје Бојовић.

У оквиру програма *Ноћ музеја* публика је могла да види две изложбе Народног музеја из Чачка: *Драгушин Гавриловић – мајор са чином њуковника* у Врбасу и *Војвода Петар Бојовић – животи и побед* у Ивањици. За радионицу *Пишем ово писмо О. Ш. Филић Филићовић* у Чачку историчар Радивоје Бојовић је припремио једну витрину са музејским предметима: писаћим прибором и преписком из заоставштине чланова династије Обреновић и знаменитих Чачана.

Изложбе у организацији појединаца, организација и удружења

- *Између истока и запада*, аутор Бобан Твин Мандић. Изложбу је 16. јануара отворио Миодраг Даниловић, историчар уметности, а учествовао је и Мешовити хор *Вазнесењски*;
- *Штампана реч 2014*, организација Градска библиотека *Владислав Петковић Дис*. Изложбу је 11. новембра отворио проф. Владимир Димитријевић;

- *Милунка Савић - хероина Великої райи*, у сарадњи са *Историјским музејом Србије*. Изложбу је 5. марта отворио Мирослав Живковић, директор Историјског музеја Србије, а учествовао је и КУД *Абрашевић*;
- *Проџа Радосав Савић српски духовник, неимар и добротвор*, ауторке Снежане Ђенић и Босе Росић (приредила Библиотека *Љубиша Р. Ђенић* из Чајетине), а учествовао је Мешовити хор *Вазнесењски*;
- *Авијација у Чачку (1912-1999) – њовесїи исиричана кроз макетте*. Изложбу су 16. априла отворили Делфина Рајић и Милан Косић;
- Шеснаестогодишња изложба Удружења љубитеља уметности *Естетт*. Изложба је отворена 8. априла;
- Самостална изложба фотографија Драгослава Илића. Изложба је отворена 28. јуна;
- Трећа изложба радова ликовне колоније *Мрчајевци*. Изложбу и премијерно одржану пројекцију документарног филма *Ташомир П. Анђелић и Мрчајевци*, аутора Илије Пауновића, отворили су 21. јула Делфина Рајић и Бојан Недељковић, професор филозофије;
- Самостална изложба Лидије Никитовић. Изложбу је 7. августа отворила Делфина Рајић;
- Изложба *Покренимо ниїи*. Изложбу је 13. септембра отворила Делфина Рајић.

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ДЕЛАТНОСТ

Промоције и представљања публикација

У оквиру програма Дома културе у Чачку др Милош Тимотијевић одржао је 17. марта 2014. предавање под називом *Улице моїа їрада*, а у вези са именовањем улица у Чачку током XX века.

Роман Радоја М. Јанковића *Дани и їодине* представљен је 27. марта у организацији Града Чачка и Градске библиотеке *Владислав Пеїковић Дис*.

Књига Нике Николе Стојића *Анїолоїија изворної народної стїваралашїїва* представљена је 4. априла у организацији Огранка Вукове задужбине, Удружења *Чувари дела Вука Караџића* и Народног музеја Чачак. Учествовали су Делфина Рајић, Гроздана Комадинић, Радован Маринковић, Јовиша Славковић и Никола Стојић.

Историчар др Милош Тимотијевић је 7. априла 2014. у Дому војске у Горњем Милановцу учествовао на промоцији књиге публицисте Живка Перишића *Сачувана оїњишїиа*, за коју је писао и рецензију. На промоцији су говорили и др Недељко Трнавац и Саша Марушић.

У просторијама Музеја рудничко-таковског краја 9. априла 2014. историчар др Милош Тимотијевић говорио је на промоцији публикације *Обреновићи у музејским и друїим збиркама I*, за коју је писао и рецензију. На промоцији је говорио и др Игор Борозан, до-

цент са Катедре за историју уметности Филозофског факултета у Београду.

Историчар др Милош Тимотијевић говорио је 24. априла 2014. у просторијама Народног музеја у Краљеву на промоцији публикације *Обреновићи у музејским и дружим збиркама I*. Поред њега су говорили и уредници издања Саша Марушић и Ана Боловић.

У Галерији Народног музеја у Чачку 30. априла 2014. представљена је публикација *Обреновићи у музејским и дружим збиркама Србије I*. О публикацији су говорили Александар Марушић, др Игор Борозан, др Милош Тимотијевић и Делфина Рајић.

Историчар др Милош Тимотијевић говорио је на промоцији монографије *Народни музеј Краљево* заједно са проф. др Драганом Булатовићем са Катедре за историју уметности Филозофског факултета у Београду и Делфином Рајић.

У просторијама Клуба Службеног гласника у Београду 7. октобра 2014. промовисана је монографија *Равна њора* на којој су говорили аутори др Милош Тимотијевић и Саша Савовић, рецензент др Коста Николић и уредник Борисав Челиковић.

У Атријуму Народног музеја у Београду 15. октобра 2014. године промовисана је *Споменица Народног музеја у Чачку 1952-2012*. на којој су говорили мр Бојана Борић-Брешковић, директор Народног музеја у Београду, проф. др Драган Булатовић, др Милош Тимотијевић и Делфина Рајић.

Књига *Мач револуције - Озна у Јујославији 1944-1946*. представљена је 6. новембра у Галерији Музеја. Учествовали су аутор др Коста Николић, Борисав Челиковић, историчар и Делфина Рајић.

Монографија *Равна њора* промовисана је 4. децембра у просторијама Гимназије у Горњем Милановцу. На представљању монографије говорили су аутори др Милош Тимотијевић и Саша Савовић, као и уредник Борисав Челиковић.

XLIII Зборник радова представљен је 17. децембра. Учествовали су Предраг Илић, архивски саветник Историјског архива Шумадије из Крагујевца и Делфина Рајић.

Предавања и трибине

Конзервативорска предавања одржана су 14. новембра 2014. године у Галерији Народног музеја у Чачку. Предавачи су били мр Биљана Шипетић, Ивана Маричић, Маја Вујашанин и Тамара Карајчић (конзерватори из Музеја савремене уметности у Београду) и Слободан Богојевић (конзерватор из Музеја у Чачку).

Трибина *Историја и сећање - како њомирјити њосваћане историје* одржана је 2. октобра. Предавач је била др Дубравка Стојановић, историчар са Катедре за општу савремену историју Филозофског факултета у Београду.

У Горњем Милановцу, у оквиру програма Музеја Рудничко-таковског краја и Културног центра *Они су нам*

даровали слободу, 9. децембра 2014. године Радивоје Бојовић одржао је предавање „Ратни пут Десетог пешадијског пука ‘Таковског’ 1912-1918.“

Односи са јавношћу, сарадња са медијима и едукативни рад

Историчар Радивоје Бојовић је гостовао у телевизијским емисијама које су биле посвећене чачанској цркви и српској војсци у Првом светском рату.

Током 2014. историчар др Милош Тимотијевић је у више наврата гостовао на разним телевизијама, а издвајају се интервјуји за РТС у оквиру Јутарњег програма (31. јануар 2014), предавање у вези са мењањем назива улица у Чачку, као и учешће у емисији *ОКО* (13. новембар 2014) у вези са историјом Чачка и поређење са суседним Ужицем.

У сарадњи са свештенством цркве Христовог Вазнесења у Чачку направљена је телевизијска емисија у вези са историјом града и цркве, музејском поставком Народног музеја у Чачку, тј. предметима и збиркама које наша установа поседује.

Историчар др Милош Тимотијевић је у сарадњи са публицистом др Светом Марковићем током 2014. у локалним новинама *Чачанске новине* објављивао фелтон у вези са биографијама људи по којима улице у Чачку носе називе.

У оквиру манифестације *Ноћ музеја* 7. јуна 2014. године реализована је радионица *Пишем ово писмо* у сарадњи са *О. Ш. Филиј Филијовић*.

Догађања

Делфина Рајић отворила је 18. фебруара изложбу *Портрети из лејана Музеја рудничко-таковског краја*.

Делфина Рајић отворила је 14. јуна изложбу *Војвода Пејтар Бојовић – животи и победо* у Дому културе у Ивањици, када је одржала и предавање *Црква Светиој цара Константина и Јелене*.

Делфина Рајић отворила је 28. јуна изложбу *Војвода Пејтар Бојовић – животи и победо* у библиотеци *Љубиша Р. Ђенић* у Чајетини.

У дворишту Музеја у оквиру *Летњих дана културе* 28. јуна представљена је књига мр Гроздане Комадинић *Јунашћвом у славу*.

У Дому културе у Чачку Делфина Рајић отворила је 17. јула изложбу *Уметности и иаир*.

Концерт флаутске барокне сонате одржан је 13. августа у Галерији Музеја (Карољ Марочик, флаута и Магдалена Поповић, клавир).

Делфина Рајић говорила је 18. августа у Народном музеју у Краљеву приликом представљања књиге *Народни музеј Краљево*.

Делфина Рајић отворила је 30. октобра изложбу *Војвода Пејтар Бојовић – животи и победо* у Музеју рудничко-таковског краја.

Делфина Рајић била је члан жирија за доделу награде ликовног конкурса на приредби *Млади чувари народне духовне културе* (5 октобар).

КАДРОВИ

Од 3. фебруара примљен је кустос-приправник Вујадин Вујадиновић, дипломирани археолог из Чачка, на рад на одређено време приликом трајања породичног одсуства кустоса-археолога Александре Гојгић.

У оквиру пројекта Националне службе за запошљавање *Сврхуно осигуравање назайослених лица – ириравника*, рад у Музеју су завршили, односно стручни испит положили 10. јуна Милан Лишанчић, дипломирани историчар и 20. јуна Мина Јелесијевић, дипломирани етнолог-антрополог.

БИБЛИОГРАФИЈА РАДНИКА МУЗЕЈА

Студије, чланци, монографије, рецензије, прикази и прилози

1. Вујадин Вујадиновић, кат. 23, 24, 33, 34, 70-78, 100, 169, 213, 214, у: *Градина на Јелици – иридесет година археолошких истраживања (1984-2014)*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014.
2. Вујадин Вујадиновић, Библиографија коришћених радова, у: *Градина на Јелици – иридесет година археолошких истраживања (1984-2014)*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, 195-205.
3. Ivana Popović, Stefan Pop-Lazić, Bojan Popović, Vujadin Vujadinović, Emil Sabunac, „Arheološka iskopavanja u Sremskoj Mitrovici 2013. godine – lokalitet 85”, *Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2013. godini* (ur. Antonović, D.), Beograd, 2014, 42-47.
4. Stefan Pop-Lazić, Maja Živić, Bojan Popović, Vujadin Vujadinović, „Gamzigrad (Feliks Romulijana) – Istraživanja kule 15 u toku 2012-2013. godine”, *Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2013. godini* (ur. Antonović, D.), Beograd, 2014, 70-75.
5. Катарина Дмитровић, „Резултати истраживања хумке VII на локалитету Дубац у Јанчићима на Каблару”, *Зборник радова Народног музеја XLIII*, Чачак, 2013, 7-18.
6. Katarina Dmitrović, Marija Ljuština, „Some observations on the Borders between the Bronze Age Cultural Groups in the Region of the West Morava Valley, Central Serbia”, in: *The Tracians and their Neighbors in the Bronze and Iron Ages. Proceedings of the 12th International Congress of Thracology, Targovište (10th-14th September 2013)*, „Necropolises, Cult places, Religion, Mythology“, Volume II, (Eds.V.Sîrbu, R.Ştefănescu), Editura Istros, Braşov, 2013, 153-171.
7. Katarina Dmitrović, „Notes on the Urnfield Period in the Čačak Region, Serbia, in: The Beginning of the Late Bronze Age between the Eastern Alps and the Danube”, *Proceedings of the International conference in Osijek, October 20-22, 2011* (Eds.D.Ložnjak-Dizdar, M. Dizdar), Zagreb, 2014, 262-271.

8. Радивоје Бојовић, „Варош и храм – о ризници Цркве Вазнесења Христовог у Чачку”, у: *Светлост од светлости : хришћански сакрални предметни у музејима и збиркама Србије*, Београд 2014, стр. 45-54.
9. Radivoje Bojović, *Vojvoda Petar Bojović – život i pobeде*, Ivanjica, 2014, presavitak [str. 6].
10. Радивоје Бојовић, „Белешка Томе Живановића о римском натпису са Јелице”, *Изворник*, св. 29, Чачак 2014, стр. 35-38.
11. Радивоје Бојовић, „Владарски дом Обреновића у збиркама Народног музеја у Чачку”, у: *Обреновићи у музејским и другим збиркама Србије, књ. II*, Горњи Милановац, 2014, 207-249.
12. Радивоје Бојовић, „Опис манастира Вавдења и Тројица Јосифа Веселића”, *Бележник Овчарско-кабларске клисуре* бр. 5, Чачак 2014, 15-21.
13. Радивоје Бојовић, „Предлози за одликовање резервних официра Х пешадијског пука I позива за заслуге 1914. године”, *Изворник*, св. 30, Чачак 2014, стр. 121-153.
14. Радивоје Бојовић, „Матић Стеван, Маџаревић Василије, Мијаиловић Илија, Миленковић Стеван, Милић Љубомир, Миликић Веселин, Мирковић Лазар, Михаиловић Димитрије, Михаиловић Сретен, Мутаповић Антоније”, *Српски биографски речник*, књ. 6, Нови Сад, 2014.
15. Радивоје Бојовић, „Маџаревић Василије Васа, Мијаиловић Илија, Миленковић Стеван, Миликић Веселин, Милић Љубомир, Мирковић Лазар, Михаиловић Димитрије, Михаиловић Сретен”, *Српски биографски речник*, књ. 6, Нови Сад 2014, стр. 327-328, 395, 471, 502-503, 517-518, 757, 852-853, 881-882.
16. Милица Бујас-Радивоје Бојовић, „Матић Стеван”, *Српски биографски речник*, књ. 6, Нови Сад 2014, стр. 307-308.
17. Милош Тимотијевић, „Иако телесно ви нисте живи, ви зрачите на нас као жива бића’: изградња спомен-костурнице и обликовање Централног трга у Чачку 1945-1955)”, *Зборник радова Народног музеја XLIII*, Чачак, 2013, 127-169.
18. Милош Тимотијевић, „Симболички и ’стварни’ значај подручја планине Рудник у социјалистичкој Југославији (1944-1990)”, *Зборник радова Музеја рудничко-џаковског краја 7*, Горњи Милановац, 2014, 175-203.
19. Милош Тимотијевић, „У Краљевини Југославији 1918-1941”, у: *Рудник : шайаћ висина* (ур. Борисав Челиковић, Милојко Кнежевић), (Београд : Службени гласник, 2014), 409-433.
20. Милош Тимотијевић, „У социјалистичкој Југославији 1944-1990”, у: *Рудник : шайаћ висина* (ур. Борисав Челиковић, Милојко Кнеже-

- вић), (Београд : Службени гласник, 2014), 459-491.
21. Милош Тимотијевић, Саша Савовић, *Равна јора* (Београд : Службени гласник, 2014, стр. 291.
 22. Милош Тимотијевић, Рецензија: *Живко Перишић, Сачувана ођњишића : Леушићи* (Горњи Милановац : Културни центар, 2014), 510-511.
 23. Милош Тимотијевић, Рецензија: *Обреновићи у музејским и друћим збиркама Србије II* (ур. Александар Марушић, Ана Боловић), Горњи Милановац, 2014, 352-353.
 24. Милош Тимотијевић, Приказ: *Сјај заборављене династије : Обреновићи у музејским и друћим збиркама Србије I* (ур. Саша Марушић и Ана Боловић), Музеј рудничко-таковског краја : Горњи Милановац, 2013, стр. 364; *Наша јрошлосћ 14*, Краљево, 2014, 218-220.
 25. Делфина Рајић, „Градина на Јелици или одгонетање једне легенде”, у: *Градина на Јелици – јридесет јодина археолошких истраживања (1984-2014)*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, 7-11.
 26. Делфина Рајић, „Извештај о раду Народног музеја у Чачку за 2013. годину”, *Зборник радова Народног музеја XLIII*, Чачак, 2013, 263-282.
 27. Ивана Гирјаковић, „Обућарски занат и алат из етнолошке збирке Народног музеја у Чачку”, *Зборник радова Народног музеја Чачак XLIII*, Чачак, 2013, 227-249.
 28. Ивана Гирјаковић, „Ракија у традиционалној култури Срба”, *Пољопривредников пољопривредни календар 2014*, Нови Сад, 2014, 27-31.
 29. Снежана Шапоњић-Ашанин, *Храна на манифестацијама у Чачку и околини, култура исхране*, Чачак, 2014, 23-42.
 30. Снежана Шапоњић-Ашанин, „Музеј трубе у Гучи”, *Пољопривредников пољопривредни календар 2014*, Нови Сад, 2014, 40-43.
 31. Др Јоаким Стрибер, Милена Јовановић, Слободан Богојевић, „Ефекти ласерског чишћења археолошких предмета из збирке Народног музеја у Чачку”, *Зборник радова Народног музеја XLIII*, Чачак, 2014, 249-262.
 32. Зорана Бојовић, „Миловановић Драгомир, Милосављевић Милосав, Милутиновић Милинко, Милић Милун-Шумадинац, Митровић Дојчило, Митровић Ратко, Мишовић Драгиша”, *Српски диографски речник*, књ. 6, Нови Сад 2014, стр. 551-552, 626-627, 697-698, 739-740, 798-799, 814-815, 936.
 33. Зорана Бојовић, „Попис становништва села Јездине и Придворице из 1863. године”, *Изворник*, св. 29, Чачак 2014, стр. 65-80.

34. Зорана Бојовић, „Белешке о санитарским возовима одбора за дочек рањеника у Чачку 1914. године”, *Изворник*, св. 30, Чачак 2014, стр. 97-119.
4. Шапоњић-Ашанин Снежана, Томић Снежана, Антић Сузана, Живковић Душица, *Култура исхране* (каталог), Народни музеј Чачак, Чачак 2014, стр. 76.

Издања

1. *Зборник радова Народној музеј XLIII*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, стр. 284.

Водичи

1. Делфина Рајић, Милош Тимотијевић, *Манасџири Овчарско-кабларске клисуре, групо дојуњено и измењено издање*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, стр. 96.

Каталози

1. Делфина Рајић, *Маска – лице нашеј свейа: 31. Дечји мајски салон*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, стр. 35.
2. Михаило Милинковић, Перица Шпехар, *Градина на Јелици – тридесет година археолошких истраживања (1984-2014)*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2014, стр. 214.
3. Ђирјаковић Ивана, Радионице „Лето у музеју“ и „Сачувај, спаси и свој дом украси“, (каталог изложбе), Народни музеј Чачак, Чачак 2014, стр. 4.

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА

(Народном музеју у Чачку)

1. Културно-уметничко друштво *Српски јелек* доделило је захвалницу За срце у јелеку, глас славуја и руке од злата.
2. Захвалница – Српска православна општина Чачак за помоћ у унапређењу Цркве Христове (29. мај)
3. Фото-кино клуб *Чачак* и Фото-савез Србије доделили су захвалницу за успешну сарадњу и помоћ у организовању Дана фотографије.
4. Библиотека *Љубиша Р. Ђенић* у Чајетини доделила је захвалницу 28. јуна у знак признања за велики допринос успешном раду и развоју библиотеке.
5. Удружење геодетских и грађевинских школа Србије и Техничка школа Чачак доделили су захвалницу за успешно учешће на 3. Републичком такмичењу геодетских и грађевинских школа Србије (3-5. април 2014).